

ADALÉKOK SZABÓ KÁROLY „RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁRAHOZ.”

I.

Alkalmam lévén Hontmegyében tartózkodni, nem kerülhette el figyelmemet a Rakovszky családnak Lontón elhelyezett nagy-érdekű könyvtára, annyival kevésbé, mert Szabó K. »Régi Magyar Könyvtár« című munkájában többször úgy idézi, mint a melyben több, eddig ismeretlen régi magyar nyomtatvány létezik. Érdemes tudósunk t. i. e könyvtárt nem látta. ennek régi magyar könyveit csak a Pozsonyban létező catalogus után sorolta fel. Ennélfogva bár adatai hüek, de a címek rövidsége miatt nem lehettek kimerítők. — Én, ki szerencsés voltam e könyvtárt Marek Károly úr szivességéből megtekinthetni, ez alkalmat első sorban arra használtam fel, hogy Szabó Károly hiányos adatait kiegészítsem. Ilyen

1. Pázmány Péter. Imadsagos Könyve. Bécs. 1665. — E példány a Rakovszky család könyvtárában is meg van, minél fogva megerősíthetem Szabó Károlyt abbéli nézetében, hogy a catalogusban jelzett 1645. évszám csakugyan a hibás olvasásból keletkezett.

Ezzel kapcsolatban megemlítem azt is, hogy e példány azok számát szaporítja, melyekhez a »Poenitentiana k Tűkőre« című mű van kötve. (Szabó K. Régi Magyar Könyvtár 1021. és 1022. szám.)

2. Szabó Károly Régi Magyar Könyvtárában az 1389. szám alatti könyvnek címét csak ezen két szóban közli: Énekes könyv; teljes címe azonban a következő: ¹⁾

¹⁾ A zárjel közt levő hiányzik a címlapon.

(Az Sz. David Profetának ékes Rhythmusu Soltarival; Es) A' So(ltarokból) szerezte(tett) Ditsiret(ekkel), s' egyeb Istenes Enekekkel) és Hymnusokkal tellyes Könyv. Kit mostan egynéhány szép, új Enekekkel megjobbított, s' az Halott énekekkel meg-bővített, Az utollyan osztán szép áhítatos Imadsagokat — is hozzája adott, és kibocsatott; Lõtsén, Brewer Samuel 1690. 12-r. 642 l. Mutató-tábla 8 sztlan lev.

Hozzá kötve: Buzgó Hala-Adasok és Könyörgések. Rövid Könyörgés, midõn Reggel Fel-Serkensz. 58 lev. Az Imadsagoknak Tablaja. 1 sztlan lev.

3. Az 1390. szám alatt levõ munka teljes czíme a következõ: Molnár Albert (Szenczi). Szent David Kiralynak, és Prophétának száz ötven Soltari. A' Franciai nóták szerént Magyar versekre fordítattak Molnár Albert által. Lõtsen, Nyomtatta Brewer Samuel Anno 1690. 426 lev. Elül: címl., elõbeszéd 2 sztlan lev. végül: Igazgató tábla 4 sztlan lev. Hozzá kötve: Buzgo Imadsagok. 5 sztlan lev.

4(152.) Ugyan e mûhöz van még kötve: Siderius János. Kiseded Gyermekeknek való Catechismus, Azaz Rövid Kérdések és Feleletek által való Tanitas; A' Keresztyén Hitnek fő Agaztiról Melly irattatott Siderius Janos által, Most pedig újjobban és szép formában ki-botsáttatott. Lõtsén, Brewer Samuel által Anno 1686. 18 sztlan lev. Elül: címl., Praefatio 2 sztlan lev. — Utánna címlap nélkül: Kitsiny Gyermekeknek Naponként való Reggeli és Estvéli Könyörgéseknek modgya, 4 sztlan lev. Siderius János munkájának ezen 1686-ból való kiadását még eddig sehohsem találtam följegyezve.

× 5. Ugyancsak Szabó K. munkájában 1568. szám alatt felsorolt Lelki fegyverháznak, mely a Rakovszky család ktárának catalogusában A. 6. S. 2. Nro 94. jegy alatt áll, teljes czíme a következõ:

Lelki Fegyver-Haz Melyben Minden-féle Lelki, és testi el-lenség meg egyözésére erõs Fegyver készítetett. A' Meltosagos Czobor Szent Mihályi Groff Czobor Christina Asszony Ó Nagysaga Kõltségével, minden hív, és Isteni szeretettel buzgó léleknek örömére egybe szedetett. Nagy-Szombatan, Nyomtatott az Academiai Bõtükkel, Hörmann János által 1700 Esztendõben. 200 l. Elül: címl., 1 és 3 ajánló levél.

6. Sándor István M. Könyvesház 247. lapján ily könyvczím olvasható: 1701. Lötsein. *Evangyéliomok és Epistolák.* Ugyan ily könyv czímét látta Szabó K. is a Rakovszky családi könyvtár catalogusában A. 12. S. 6. Nr. 2. jegy alatt. E mű czime már most következőleg egészíthető ki: *Evangeliomok és Epistolak.* Az Evangeliomokból szereztetett áhitatos, Imádságokkal egyetemben. A' Régi Keresztyénektől egész Esztendő által levő minden Vasárnapokra intéztetett és rendeltetett. Lötsein. Nyomtatt: 1701. Eszt. 191 lev. 12-r. Elül: czímlap 1 lev.

Kudora Károly,
egyetemi könyvtártiszt.

Baird H. Y.
II.

Kitünő magyar bibliographusunk »Régi magyar könyvtárában« nincs említve:

(153.) *A Magyar Szóllásnál kezdetéről és módjáról való keresztényi tudomány, melly a kisdedeknek az ő oktatásokra egy néhány imádságokkal együtt (egy rózsza metszete) Nyomt. 1702.* H. n. 8-r. 12 sztlan levél. Nem lesz érdektelen, ha e kis munkáról a következőket megjegyezzük. A múlt századi iskolai reform idejében az egyetemi nyomda az isk. könyvek nyomozására szabadalmat kapván, de meg az oly hön óhajtott «conformitas» is úgy kívánván, a megyék parancsot kaptak a szabadalommal ellenkező, azt sértő, s ép úgy a methodikai conformitást akadályozó kiadmányok confiscálására. A nagyvárad kerület isk. inspectora nemzeti Verner Jakab úr már 1793-ban felterjesztett egy csomó ily könyvet a Helytartótanács-hoz, ép így történt más helyen is. 1812-ben 21, 313 és 7307 sz. a. ismét megújított a rendelet, s megyénként elkobozták a hely és a nyomtató nevének kitétele nélkül megjelent, vagy pedig a privilegiumot s a conformitást sértő könyveket. Vasmegyéből sok érdekes könyv ment föl, csak a Libellus Alphabeticusnak (L. Szabónál 1697-ről.) három 1770; 1791; 1793-iki kiadását küldték fel. Ennek a kis kath. abéczének a megkisebbitett terjedelmű kiadása a fentebb leirt czímű könyvecske. Ludwig Sámuel kőszegi könyvkötőnél lelték s két példánya ma is ott van a régi Helytartótanács Levéltárában. Maga a mű az akkor szokásos syllabizálással adja

előbb az olvasás tanulásra vonatkozókat, azután egy csomó imádságot, melyek közül nevezetesek: »Egy igen szép foganatos imádság a nagy győri öreg templomban levő csodálatos szűzanya Máriához, a mely három óráig véres könyhullatással áztatta orcáját 1696-ik esztendőben.« Más kiadásai e kis műnek 1791, 1793 h. n. (Elkoboztattak ezek is.) *Dr. Kiss Áron.*

A MAROSVÁSÁRHELYI HELV. HITV. FŐTANODAI KÖNYVTÁR ISMERTETÉSE. Koncz Józseftől. ¹⁾

A reformáció első századában, 1560 körül, már volt a reformátusoknak Maros-Vásárhelytt iskolájuk, mely egy igazgató — rector — vezetése alatt 4–5 segédtanító közreműködésével terjesztette a szellemi világosság sugarait a bérczes székelyföld lakói között 1718-ig.

A Sárospatakról 1671. kiűzött iskola egy része Buzinkai Mihály és Pósházi János tanárok vezetése alatt Erdélybe vonult s Gyulafehérvárrt, a református püspökök akkori székhelyén keresett és talált is menedéket, szállást, hazát; de csak 44 évig. Politikai zavarok, viszályok s a várújítás szükségességével leplezett vallási, felekezeti türelmetlenség újból fölvetették az üldözött iskolával a vándorpálczát 1716. márczius 26-án s Zilahi Sebes András és Szathmári Paksi Mihály tanárok vezetése alatt Maros-Vásárhelyre jött decz. 2-án; 1717-et mint vendég töltötte itt.

1718. ápril 30-án egyesült ünnepélyesen a vásárhelyi régi iskola (particula) a sárospatak-gyulafehérvári collegiummal s ez időponpon kezdve »M.-Vásárh. ev. ref. főtanoda« néven működik.

A tanoda történetének e rövid előrebocsátását mulhatlanul szükségessé tette a könyvtár történetének tisztább és világosabb ismertetése, mely a rendet következőleg szabja előnkbe:

- a maros-vásárhelyi régi iskola (particula) könyvei;
- a sárospatak-gyulafehérvári collegium könyvei és

¹⁾ Ez ismertetés más hazai könyvtárak ismertetéseivel együtt két évvel ezelőtt lett a »Könyv-Szemle« szerkesztőségéhez beküldve. Azóta a m. vásárhelyi ref. főtanoda 1877-i értesítvényében önállóan is megjelent, honnan czélszerűnek találtuk azt lapunk számára egész terjedelmében átvenni.
Szerk.